

وفی ۸ اگستوس سنہ ۱۳۲۷

فی ۲۵ شہبان شریف سنہ ۱۳۲۹

بازار ارتسی

جمعیت عامیہ اسلامیہ نٹ ناشر افکاریدر

مدیر مسئول	سر محرر:	صاحب امتیاز:
مکتب قضاء معلمین	فاتح مجیز درس عام لرنڈن	فاتح مجیز درس عام لرنڈن
کلیدی منیر	توقاد مبعوثی	استانبول مبعوثی
	مصطفی صبری	مصطفی عاصم

مندرجات

کوش دیانت و حقیقتہ	کوش دیانت و حقیقتہ	کوش دیانت و حقیقتہ
شکوہ بہارستان	شکوہ بہارستان	شکوہ بہارستان
قرآن کریم فو غرافہ و ریاضہ پیلر می . . علی رضا	قرآن کریم فو غرافہ و ریاضہ پیلر می . . علی رضا	قرآن کریم فو غرافہ و ریاضہ پیلر می . . علی رضا

نسخہ سی ۱ غروش

آبونہ اجرتی (پوستہ اجرتیہ برابر در)

ممالک اجنبیہ ایچون :	استانبول و ولایات ایچون :
۱۳,۰۰ فرانق	برسنہ لکی ۵۰ غروش
۶,۵۰	الٹی آیلنی ۲۵

درج اولمیان اوراق اعادہ ایدلنر

قار ٹلر مزہ

اکثر مقالہ آیات کریمہ و احادیث نبویہ درج ایدلش بولندینی نظراعتبارہ آنتہرق رعایتیر لکدہ بولنامہ می رجا اولنورہ

[مطبعہ نفاست]

درسمادت وزیرخان

بازار ایرتسی کونلری نشر اولنور دینی ، ادبی ، سیاسی و فنی هفته‌لق غزته‌در

اصابت‌سزلکی اکلادش اولدوقلری کوسترن برنوع رجعت قهترویه‌نی، متضمن بولنقی نقطه نظرندن قسما صلاح حاله دلالت ایدورسه، ده‌دیگرجه‌تدن « تهییج اذهان » تعبی‌ریک میان یانده تکرر ایدیر یلسنه نظر مسئله، علمیه‌نی صفحه سیاهی‌یه نقل وسوق ایتک ایسته نملدیکی ده کورولیور . صدد بحثک سبای معصوم وضوحه بر اووچ غبار تحریف وتدایس صاحب‌سزین اثبات‌مدعا ایدمه‌نیلرده کوریان بر عجز فته جویانه ایله سلوک ایدیلان بو یکی طریق ته‌دیددرکه بی‌ده بر قاچ سوز سوله‌مکه مجبور ایدتی :

اولاد درس وکالتی هیئت ، بیامیورسه اوکر نمایدرکه اداره عرفیه جاری اولان بر تملک‌کنده مطبوعاتک تهییج ویاتخ‌دیش اذهانی ایجاب ایدمک صورت‌ده واقع اوله بله‌جک نشریاتی تقدیر حق منحصرأ دیوان حرب عرفینکدر .

بر باشقه سنک کندی کندیشه بویه بر وظیفه

همزه وصل مسئله‌سی

فیلسوف رضا توفیق بک افندی‌یه تحوه

درس وکالتی هیئت‌نجه بو سنه اجرا اولنان رؤس امتحانی بیان‌الحق محفصه‌لرنده تنقید ایدن شیرانی احمد افندی حفته اساس دینه‌ماقی بولان همزات‌وصلی تحفیر ایتش اولدینی ادعا‌سیله هیئت مذکوره طرفندن بر حکم صادر اولش وانقه اخری عدینه لایق اولان بو حکم ایله ده‌ها زیاده تنقیدات جاب ایدیش اولدینی معلومدر .

۱۰۶۲ غرولی طنبین نسخ‌سی ، تنقیدات اخیریه جواب طرز‌نده درس وکالتی هیئتک برده بیانی حتما ایدی‌سور . بو بیانات ؛ اولکی حکم وقرارلرنده کی

هیئت مذکورہ مک احکام مشروطیتہ استیناس حاصل
ایلمرئی نمی آید بچک شو نقطہ ستہ خانہ ویرمدمہ برارزدہ
مشئہک مبادیستہ ارجاع نظر ایدم .

درس وکالتی ہیئت رؤس امتحانی ، طابہک
استر حامریمہ و جمعیت علمایہ اسلامیک وسط خیر خواہانہ لریہ
رغماً تحریری اولہرق اجرا ایسدی ، بو ، صکرہکی
خطیات ، تو الیہک منشأ و مولدی اولوق اوزرہ برنجی
خطا ایدی . هرکک معلومیدرکہ صلبہ علوم اصول تحریری
تحصیل و تدریسہ شمدی بہ قد قطعاً مکلف طو تلامہ شلردر .
واقما بو بر تقصیدر ، ہمد . واجب الارالہ بر تقصیدر .
فقط نہایہلم کہ شمدی بہ قدریتہ شلر بو بولدہ بیشمشلردر
بو بکون رؤس امتحانہ کیرنلردہ ہی بو صنف
اتہائی تشکیل ایدنلردر . اترق الی قلم طو نللہ مکلف
اولان و مملعدن الہجفی درسہر مبانہ اصول تحریر
و کتابت درسی دخی رسما علاوہ ایدیش بولماز برنسل
جدید بیتہ نہجیہ قدر بونلردن تحریری امتحان طلب
ایتمک یا کلاشدر ، ظلمدر . چونکہ بر طالب مکبتہ ویا
مدرسہ سندہ نہایہ مکلف ایسہ ، نیی تحصیل ایلہ امر
اولندی ایسہ نہایتہ بالکمز اوندن ، اومکتسات ممتنہ
سندن امتحان ویرمکہ مجبوردر . بو حقیقی ذیانک بتون
ہیئات علمہ سہ دکل بتون ذوی العتولہ نصدیق
ایسدربرم .

درس وکالتیجہ اصرار ایدیلن شو امتحان تحریری
خطاستنہ بیوک برغرات علاوہ ایدہجک بر حال دہا
موجوددرکہ اودہ ہیئت مذکورہک کندیلریک دخی
قدرت قلمیہ ایلہ معروف ذواندن بولناملریدر ، بونی
ذوات و ممالیک علملری حقتہ حرہم باقی اولوق و ہلہ
تہیج اذہائی موجب اولماق شرطیہ سویلہ یورم . شو
حالہ (ضف الطالب والمطلوب) مصداق عالیسی اوزرہ
میزایلہ میزدن ہر ایک طرفک بیلمدیکی برشیٹی آرلرنده

طابقیمسی حریت مطبوعات ایلہ برابر دیوان حرک
حقوقہ دہ مجاوز اولور . یوقسہ درس وکالتی دیوان
حرک ہیئت اتہامیہ سیمیدر ؟ دکلسہ « بیان الحق » ک
نشر یانندن استخراجہ چالشدیفی معناسی تہیج ایلہ
دیوان مشار الہک زور بالچیسسی موضعندہ ثانی اولغہ
کسب استحقاق ایدر .

ثانیاً حرکتہ مساع کوستر مدکاری حمزہ وصلی
کندیلریک تحریک و تمدید ایدہ تکفیر و یا تضلیلی
موجب بر مشئہ دینیہ شکستہ صوقلری تہیج اذہانہ
سبب اولمبورده بویلہ بر معاملہک قربان غر و تحکمی
اولان بر مظلومک مدافعہ حقوقی صد دندہ یازیلان
جوابلری سبب ہیجان اذہان اولور ؟ تہیج اذہان
تعمیری بالکمز بر معنی ایلہ صحیح اولہ بیلرکہ اودہ تقیدات
واقعہ قارشی صورت مشروعدہ مدافعہ دن عاجز اولان
درس وکالتی ہیئتک کندی اذہانہ کدی تہیجہر . لکن اذہان
عمومیہ ، ہیئت مذکورہ اذہانسدن عبارت اولہماز
و عبارت اولمقدن علیدر .

بناءً علیہ درس وکالتی ہیئتک تہیج اذہانی موجب
اولان شو حال . اذہان و افکار عمومیہ اوزرنده کولمک
ویا آجیمقدن باشفہ بر تأثیری حائز اولہ بیلہجک قیمتہ
دکلا در . تنقیدہ تحمل ایدہ مینلر ایچون یگانہ چارہ و بیلہ
تنقید اولہجق اجراءات و مقرراندن صاقیمقدر ، باشقہ
ذرلو تدابیر بوشدر ، اول و آخر مسوجب خیت
و عقامتدر ... (عالمک اغزی طور بادکلا در) منلی مشہوردر .
علی الخصوص مشروطیتہ حاکمیت ملیہک رجزہ مہمی تمیل
ایابین مطبوعاتک اغزی ہیج بوزلمہن . بوکا مبیدرکہ درس
وکالتی ہیئتک « بیان الحق » اوزرنده حق مراقبہ سی یوقدرولکن
« بیان الحق » ک ، کندیلری اوزرنده حق مراقبہ سی واردر .
چونکہ حکومت و حکومتدن معدود اولان درس وکالتی
ہیئت مائتہ و مطبوعات ملتہ قارشی مراقب دکل ، مراقبدر .

مبار امتحان اتخاذ ايللى نه قدر غريب اوله جفى وممزل
اره سنده بالتصادف بولمى متمم اولان بيلنلرك حقوقى
فكلك اسرى يصبوالى من يشاكل
فحوا سنجه بيلميلردن زياده مخاطريه معروض
بوللق صورتيله غرابلك قتمولشچى شبهه سزدره ارتاق
بوراده يت آتى تمام انطباقيله او قونور .

اذا كنت لا تدري فتلك مصيبة
وان كنت تدري فالمصيبة اعظم

درس وكاتى هيئتلك اصول تحرير ايله مناسبتلىرى
تام اولمدينه برديل نمونه مى اولق اوزره بوكره ظنين
ايله نشر اولان يارم سستناق بيانلردن آتيدىكى
پارچهنى اهل لسانك انظاريله عرض ايده ييليم ، باقلم
بئون بر هيئت ميزمك اشتراكيله قامه الان شوقتمولر
حاده امتحانه چيكلسه قاچ نمرو آله سبور :

« ساقه نوميدى وما يوسيتله مومى اليك » شيرائى احمد
افنديك [فتوى امينى و مجلس تدقيق شرعية رئيسى
ومستشار مشيخت عليا افنديلر حضراتى كې فحول علما
والك زياده حائزان واعتماد واذن متشكل هيئت معرفيله اجرا
وتدقيق ايدين اوراق امتحانيه [۱] حقتده تنقيدى حاوى
بعض مطالعات غير مصيبة ايله علوم شرعية خدام [۲]
وعلم تصريفده بحث مخصوص اولمقيله برابر عصرلردن
برى علمائى اسلاميه طرفدن تدريس [۳] وشسانه
اهتمام ايديله كيكده و حكمته رعايت قلمتمده اولان همزات
وصالرك [۴] حكمته [۵] اسقاط وبونك ملاعبه

[۱] اوراق امتحانيه تدقيق ايديلىر اما اجرا ايديله مزل
بناء عليه تمپيرنى جمده خطا وارد .
[۲] همزات وصال خدمت شرعتمدن اولمده اساس
دينه تعلق قدر غريب وناشنيدهدر .
[۳] همزه وصل تدريس اولتاز ، بحث تدريس اولنور .
[۴] همزات ديدكدن صوكره وصالر دينله مليدر «همزات
وصال» دمك كافيذر .
[۵] حكملرك تكررى ذوق سايه خوش گليور .

صياندن معدود بولندينى وتديقساتك [۱] كويا همزه
وصالرك حكمته رعايت ايدينلرك قبول امتحانلرى جهته
كيديلهرك [۲] كيدولر سبك محروم بر اقامه مى [۳]
كې خلاف واقع اوله رق هيئتى تخطئه [۴] وبونى
بيان الحق ايله ده نشر [۵] وتبييج اذهابه سببيت
ويرمى اوزرينه ... الخ »

درس وكاتى هيئتلك ظنين ايله نشر اولان مذكور
بياناسنده كوزه چاريان بوقدر عباره وافاده خطالردن
باشقه معنوى تناقضلرده وارد : « همزه وصالرك حكمته
عدم رعايت بر كيمسبك كدفرو تضليالى موجب اوله جفته
داير بر افاده ده بولندق » ديورلر . حال بوكه شيرائى
احمد افندى حقتده سبق ايدين قرارلرنده شويله ديورلر
ايدى : « اساس دينه تعلق بولان همزات وصاللرى
[۶] تحقير ايديكندن حقتده باشقه جه مجازات لازمه لك
تعين واجراسى [۷] مقرر اولمقيله برابر اول امرده
مرفومك در حال مدرسدن قيدىك رقيته قرار ويرانش
اولمقيله مدرسدن در حال اخراج ... الخ »

[۱] بوكه لك ، مابعدنه قطبيا محل ربطى بوقدر .
[۲] همزه وصالرك حكمته رعايت ايدينلرك قبول امتحانلرى
جهته كيديله مشييدر ؟

[۳] بوقايدىكى « معدود » بولندينى . « بوراده كى
» محروم بر اقامه مى تركيبلى رلشديرلدىك صوكره بونلر كى
خلاف واقع اوله رق هيئتى تخطئه » عباره سبك معنائى ربطيدن
محروم اولدينى كورولور . بونك انجود محروم بر اقامه مى كى
خلاف واقع شيلره هيئتى تخطئه الخ دينلهدر .

[۴] بوكه اشافيدىكى « سببيت ويرمى » قولنه مربوط
اولنى اوزره ايراد ايديش اوله جقدر . حال بوكه « تخطئه سببيت
ويرمى » تركيبى دلى صاچه مى كى اولور . بوراده تخطئه به
سببيت ويرمى دينسه بيله طوغرى اواز . چونكه شيرائى
احمد افندى هيئتى تخطئه به سببيت ويرمه مش ، باقلم تخطئه
انجشدر .

[۵] بوكه لك موقعده تخطئه لك موقعى كى معلقدر .
[۶] يته همزات وصالر .
[۷] تعين ايله اجرائى بر رابطه جمع ابدهدر . تعينى
واجرائى ديتلهدر .

تضمن ایدرمش . همزه وصلک اساس دینه متعلق ده طبق
بو حکایه دکی تعلقات بزاقیه به بکزه نور .

همزه وصل قرآنده وار دیورلرشم . همزه وصل
ارتجاعده ، افزاده ، دها منفور و مستجن کلرلرده وار .
صکره قرآنده فرعونلر ، هامانلر ، ابولیلرده وار .
قرآنده واردیه بونلریده تقدیس ویا ترضیه ایله
حضرت فرعون ... الخ می دیه بکزه ؟

ایشک برضرب جهق دها وار . روایتیه نظار
همزه وصلی کندیلریده تحقیر ایشلر . امتحاده همزه
وصلر دحرکه قویان افندیلرک اهلیت لری تزییف صرسته
باقی باقی همزه وصل کبی عادی بر شیئی بیله بیامبور
دیشلر . اونلر عادی دیش احمد افندیده ماعیه صبیان
دیش . بونلرک ایکیسیده نجه سویله بیلر سوزلر دندر .
همزه وصل یحیی مباحث عالیهدن دکلر ، صرف عربیک
الفبای ماثبه سنده اولدیفندن چو جقلرک مشاغل
تحصیل سندن معدوددر . چو جقلر ایسه او قو دقلری ،
او کړندکلی شبلر ایله بر طرفندنه اویسارلر . نته کم
او قورکن اویامقدندنه خالی قالمادقلری الف بادکی القدن
مقصود همزه اولدیفنه و بونلر همزه وصلده شامل
بولدیفنه نظراً همزه وصل ایله چو جقلرک اویسادقلری
هان هان قطعیت کسب ایدر .

اوراق امتحانیه نیک صورت تدقیق و تلقیس سنده کی
منطقتلر دندن بر نمونه عرض ایدیم : تحریک و ترجمه
ایدنلک اوزره کومرتیلن عبارلرک برنده [۱] (ان تانی
بالفتح علی وجه تنبیه لفظن) ترکیبی موجود ایدیمش .
اولا (تنبیه) ده (تنبیه) و (تنبیه) نسیخلری دخی
بولدیفنی و بایک او نسیخلر دها زیاده معقول اولدیفنی
حاله کړک نسیخ مذکور ددن خبردار اوله رق و کړک
اولیه رق بر نسیخیه حصر مرضی ایدیلسی طوغری

شمعی دوشونه لم : اساس دینه متعلق بر شیئی تحقیر
ایدن شخص حقیقده باشقه جه تعینی و اجرایی مقرر
اولان مجازات لازمه اصمقمیدر ، کسمکمدر ، حبس
ایتمکمدر ، طباق آتمقمیدر ، هر نه ایسه کړک بو و کړک
مسکندنن طیشاری آتیمسی نهدن نشأت ایدیور ؟
ایشک اینجده اساس دینه متعلق و تحقیر تعبیرلر نیک
صراحتیه موجود اولدیفنه نظراً اولسه اولسه بوا دمک
یا کفرندن و یا خود ضلالتندن ایلری کله جک دکلکی ؟
یوقسه ترتیب مجازات بلاجرمی واقع اولدی ؟ و یا خود
مجازات ، احمد افندی نیک جرائم مذکور سنده دکلده
جرائم غیر مذکور سنده [۱] قارشیمی ترتیب ایدیوردی .

قراردده مذکور و مصرح بولنل جرم ، اساس دینه
متعلق بر شیئی تحقیردن عبارت اولدقدن صکره بونل
کفرندن و یا خود ضلالتندن باشقه قطعیه محلی یوقدر .
درس و کالکی هیتنک اساس دینه متعلق اولان همزه
وصلاری تحقیر جرمی اهدافندییه اسناد کدن صکره
بز کیمسه بی تکفیر و یا تضلیل ایتدک دیملری مقدمانی
تسلیم ایدوبده نتیجه ضروری بی تسلیم ایتدک
کبی اولور . اک طوغریسی همزه وصلاری اساس دینه
طولاشدیر مق کبی بر فکر و قوراک نه قدر سخیف ، نه قدر
مبالغه کارانه اولدیفنی کندیلری دخی آکلامش اولمالیلرک
شمعی دهنه انکاره ونده تأویل بکزر بر وادییه صامق
لزمونی حس ایدیورلر . فقط مزراق چواله صیغما بور .
بن اوقراری ایشدیکم زمان دکره توکورمک حکایه بی
خاطر مه کلدی . ردور استبداده آدججفک ربیسی
کو پرودن کچرکن دکره توکورمش . در حال باقلامش
صکره جرمی آکلامش : دکره توکورمک بحریه
توکورمک ایش بحریه توکورمک بحریه ناظرینه توکورمک
ایش . ناظره توکورمک ده بیام کیمه توکورمک معناسنی

[۱] مطولک راعه اسم لال مجتهد اولمیدر

[۱] مخالف اولسی کبی

الْفَطْنُ) اوقومستی می آرزو ایدرلدی، حال بوک بجه او اوج یاکیشلی یاخود ایکی یاکیشلی دیدکاری اقدیلر بوبر یاکیشلیرک بوز درجه فو قیده بر اقتدار و وقوف عالمی مالک عد اولغنه لائقدرلر .

شومستله نی، یعنی عرض ایتدیکم صورتده کی اوج ویا ایکی یاکیشلیرک ینه عرض ایتدیکم صورتده کی بریاکیلر شلیدن دها جاهل، دها فضله یاکیشلی عد ایدیلوب ایدیلجه جگری مستله سی، اوراق امتحانی نی تدقیق ایتدگری حکایه اولان تدقیقات شرعیه رئیس وفوی امینی ومستشار اقدیلر حضراته علنا صورتویورم، اونلرله برابر بتون ارباب علمده صورتویورم .

درس وکالتی هئته صوک سوزم حقوق عبادک مامبه اکبر اولسی همزه وصالک مامبه صیدان اولسنه قیاس قبول ایتمه جک درجده، وخیم بولندینی وسائقه عناد ایله اضاعه ایدیلن برحقک زربایدیه مثال ذره سی کیدیلیرنک حیثیت رسمیه لرندن دها بیوک، دها آغیر اولدینی معرضنددر، والسلام علی من اتبع الهدی .

مصطفی صبری

کوش دیانت و همیته

مذهب مشروعم مذهب حنفیده کی جبر واکراهه اجرا ایدیلن طلاق وشروطک سرقندن بالاسنفاده هر طرفده خصوصاً ارکائی قضاسنده ظهور و تکثیر ایتمکده اولان صوک سیستمده بر طقم سارقلر الک ناموسسلی دیندارلری جنوارجه سنه تعقیب ایدرک یقالیه بیلدیکی تک وتنها برلرده صورتوب اوزرنده نه سی وار ایسه

دکدر . ثانیاً کیدیلری (تنبه) نی تفهیلدن مضارع غایبه صیغه سی اوزره و (الفطن) ی منصوب اولهرق اوقودقیری ایچون (تَنَبُّهُ الْفَطْنُ) طرزنده اوقویانلری هر ایکی کلهده برر یاکیش ایله ایکی یاکیشلی و (علی وجه تَنَبُّهُ الْفَطْنُ) طرزنده اوقویانلری ده (وجه) ده کی تنوینی حذف خطاسنک علاوه سیله اوج یاکیشلی عد ایتمشله قطعیته مساوی بر مونوقبله استخبار ایلدیکم شو مامله تقدیریه ده کی خطا بحیر العقولدر. اولابوصورت قرائنلرک عدم صحته حکم ایدیلهمز. بونلرده بروجهدر. ثانیاً بالفرض والتعذر بونلرک عدم سختی قبول ایدلسه سیله بو ایکی صورتک هر برنده کی خطا، قطعاً بری تجاوز ایتمه مک لازم کایر . چونکه (تنبه) نی مثلا تفعلدن ماضی صیغه سی اوزرینه اوقودقدن صوکره آرتق بونک لوازمندن اولهرق (الفطن) ی فاعلیته رفع ایتمک خطا دکلده بلکه بروظیفه متحتمه اولور . کذلک (تنبه) ی مصدر تلقی ایدن ومنتهضیات اعرابه آشنا اولان برطالبک (الفطن) ی اضافته مجرور و (وجه) ی ینه اضافندن طولانی غیر منون اوقومسی بک طوغری بک طبیعی برشی اولوب بلکه یاکیشلق، آکلامزاق بونک خلافتده متصوردر .

تَنَبُّهُ (تنبه) فعانده مضارعت قبول اولدقدن صکره ماضی صیغه سی اوزرینه قراننده تانک حرکه سی برخطاوبانک حرکه سی ایکنجی خطا صایلمایوب مجموعی برخطا صایلیور. درس وکالتی هیئت اضافته اوقویان طالبک عدد خطباتی اوجیدن بره تنزل ایتمک ایچون (علی وجه تَنَبُّهُ الْفَطْنُ) یاخود (علی وجه تَنَبُّهُ الْفَطْنُ) طرزنده اوقومستی ایستترلدی . کذلک (تَنَبُّهُ الْفَطْنُ) اوقویان طالبی ایکی یاکیشلک بریستندن قور تارمق ایچون (تَنَبُّهُ